

DOŽIVETJE BRANJA

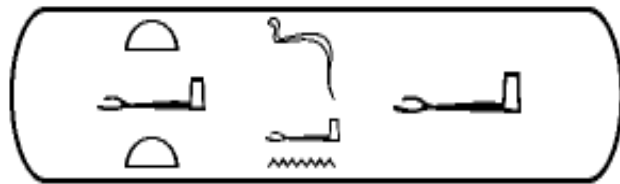
*Mnogo je lepih dežel vsepovsod,
a najlepša je dežela branja.
V njej raste vse polno pesmic in zgodb,
odgovorov na vsa vprašanja.*

Tone Pavček, Dežela branja

PRIPRAVILA:
Tatjana Njivar

POZDRAVLJENI!

MOJE IME SE V PISAVI EGIPČANSKIH
HIEROGLIFOV GLASI TAKOLE:

PRIBLIŽNO V TEM ČASU ALI PA ŠE VELIKO,
VELIKO PREJ SE ZAČENJA VELIKA,
NENAVADNA IN ČUDOVITA ČLOVEŠKA
ZGODBA O JEZIKIH, KNJIGAH, ZGODBAH IN
PISAVAH.

KAKŠNO BI BILO VAŠE IME, ZAPISANO S HIEROGLIFI, LAHKO POIZVESTE
NA SPLETNI STRANI [Write Your Name in Hieroglyphs - Penn Museum](http://www.penn.museum/egyptian/write-your-name-in-hieroglyphs).

POTREBA PO BRANJU IN KNJIGAH ...

“V tisočih vseh mogočih življenjskih okoliščinah, iz stoletja v stoletje, od starodavnih patriarhalnih pripovedovanj po kolibah, ob ognju, pa do del modernih pripovednikov, ki izhajajo v tem trenutku po založbah v velikih svetovnih središčih, se prede pripoved o človekovi usodi, ki jo ljudje brez konca in neprenehoma pripovedujejo ljudem. Načini in oblike pripovedovanja se spreminjajo s časom in razmerami, potreba po pripovedi in pripovedovanju pa ostaja, pripoved teče naprej in pripovedovanju ni konca. Tako je včasih videti, kakor da človeštvo od prvega pobliska zavesti skozi stoletja pripoveduje samo sebi, v milijon variantah, vzporedno z dihanjem svojih pljuč in z ritmom svojega utripa, ves čas isto pripoved. Ta pa nekako želi, kakor pripovedovanje legendarne Šeherezade, preslepiti rablja, da bi odložil neizprosno tragično usodo, ki nam grozi, in nadaljuje iluzijo življenja in trajanja.”

Ivo Andrić, ob prevzemu Nobelove nagrade za književnost

Ljudje radi beremo! Morda v sodobnem času še bolj, kot da želimo, tako kot je zapisal Ivo Andrić, “kakor Šeherezada preslepiti rablja, da bi odložil neizprosno tragično usodo, ki nam grozi”. Beremo zato, ker je knjiga velika in skrivnostna pustolovščina. V vsaki knjigi se kot neustrašni raziskovalci podajamo na novo in vznemirljivo, neznano in vijugasto, zapleteno in zahtevno pot. Beremo že stoletja, ker je knjiga največja človekova čutna in duhovna dogodivščina – in beremo zato, ker knjiga vsak naš napor hvaležno poplača.

**KNJIGA DAJE SMISEL ČLOVEKOMU
ŽIVLJENJU IN VARNOST NJEGOVEMU
BIVANJU!**

BESEDE, BESEDE IN ŠE VEČ BESED

KOLIKO BESED IMAJO POSAMEZNI JEZIKI – UGOTAVLJAJMO!

- ❖ ŠTEVILO BESED V ANGLEŠKEM JEZIKU: _____
- ❖ ŠTEVILO BESED V NEMŠKEM JEZIKU: _____
- ❖ ŠTEVILO BESED V FRANCOSKEM JEZIKU: _____
- ❖ ŠTEVILO RAZLIČNIH BESED V SHAKESPEARJEVIH DELIH: _____
- ❖ ŠTEVILO BESED, KI JIH V TRIURNEM PROGRAMU UPORABI DOBRA TELEVIZIJSKA POSTAJA: _____
- ❖ ŠTEVILO BESED V GOVORU, KI JIH PREPOZNA ANGLEŠKO GOVOREČI OTROK OB VSTOPU V ŠOLO: _____
- ❖ ŠTEVILO GESEL IN PODGESEL V SLOVARJU SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA: _____

DOPOLNIMO!

Miklavž Komelj

PODGANA

Teta podgana,
je knjiga _____?

Ona pa sploh ne sliši vprašanja,
tako je zamaknjena sredi _____.

Branje jo čisto vrže iz tira.
Knjige dobesedno _____!

Branje je zanjo največji užitek,
najljubše delo, najslajši _____.

Branje je zanjo kot zrak, kot voda.
Malo prebere, malo _____.

KNJIGA – ČUTNO DOŽIVETJE – NEKAJ, KAR DOŽIVLJAMO Z VSEMI ČUTI: VIDIMO, SLIŠIMO, VONJAMO ...

Astrid Lindgren je o svoji prvi knjigi – Sneguljčici – dejala takole:

“Ko smo šli iz šole, je sestra vzela iz torbe svojo knjigo pravljic. Povohala jo je in potem smo jo lahko povohali tudi mi. Nove knjige tako prijetno dišijo, joj, kako lepo. Že po vonju spoznaš, kako prijetno jih bo brati.”

Otroci poslušajo besede. Besede so glasba človeških glasov.

Otroci čutijo besede: so mehke? trde? okrogle? špičaste?

Otroci pokušajo besede: so sladke? slane? kisle? grenke?

Otroci duhajo besede. Besede so cvetni prah na rožah stvari.

Boris A. Novak

BRANJE OTROKU IN Z OTROKOM JE VELIKO VEČ KOT SAMO BRANJE: JE TKANJE ČUSTVENIH VEZI IN SPLETANJE ČUSTVENIH STIKOV ... PRAV GOTOVO NAJBOLJ DONOSNA NALOŽBA ... ZA VSE ŽIVLJENJE!

Boris A. Novak

ŠTETJE

**Prsti
so se naučili šteti
do 10.**

**Koledar se je naučil šteti
do 31.**

**Srce
se je naučilo šteti
le do 2.**

**Domišljija
pa se je naučila šteti
vse do - ∞**

“Vse veliko, kar je bilo narejeno na svetu, se je najprej odigralo v človeški domišljiji. Kako bo izgledal jutrišnji svet, je v veliki meri odvisno od količine domišljije tistih, ki se danes učijo brati. Zato potrebujejo otroci knjige.”

Astrid Lindgren

KNJIGA - BREZMEJNI PROSTOR DOMIŠLJIJE

ASTRID LINDGREN O OTROŠTVU IN DOMIŠLJIJI

“Astrid želi, da bi se otroci danes več igrali. Če se igraš, ko si majhen, je to naložba za celo življenje. Tako se notranje bogatiš in si znaš zgraditi topel skrivni svet, ki je nekakšna nasprotna sila, če življenje postane trdo ali celo neznosno. Karkoli se ti že zgodi, pri čemerkoli si že udeležen, imaš to bogastvo v sebi in si ga lahko prikličeš.”

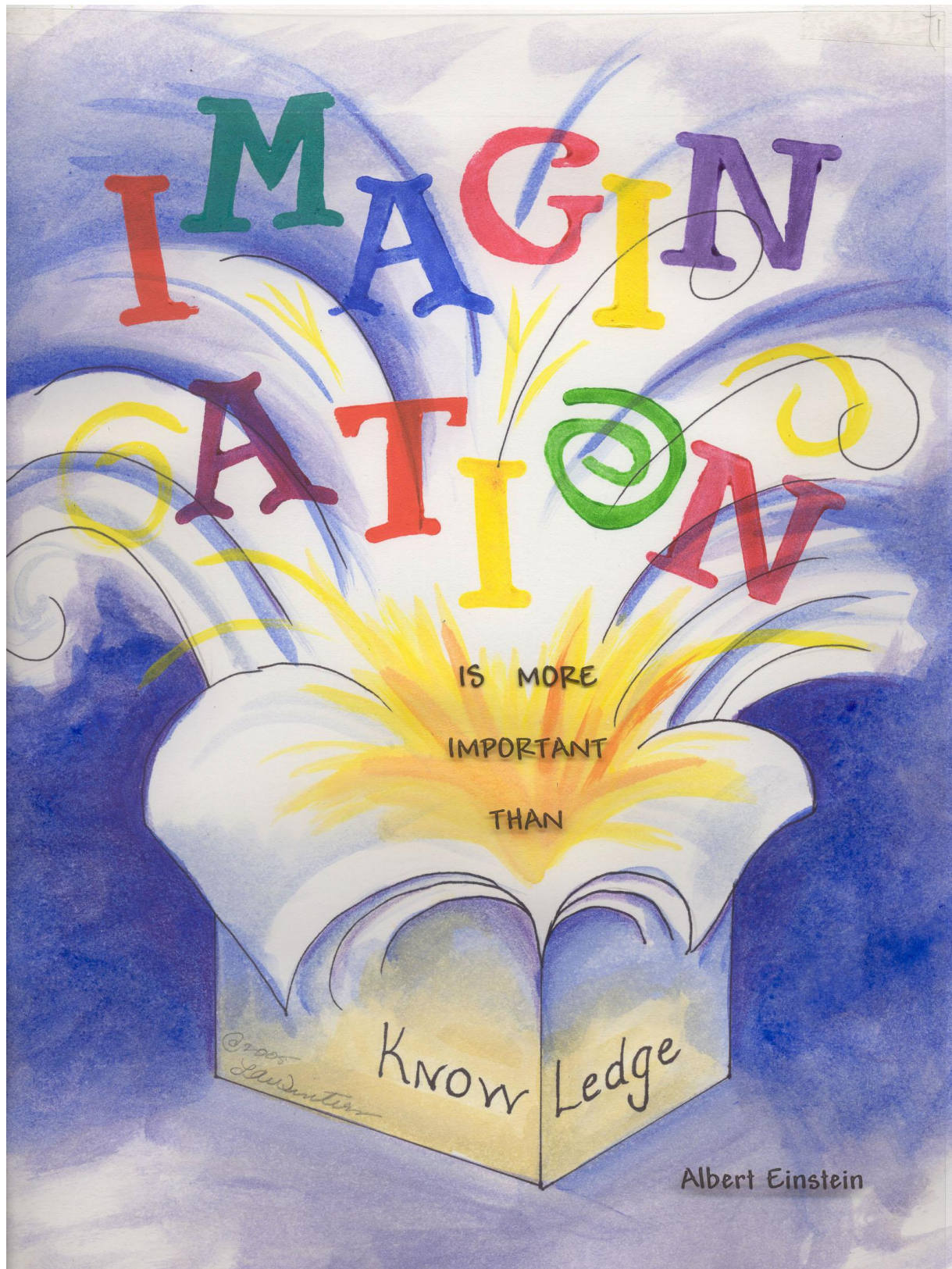
“Niti najmanj ne mislim, da morate živeti tako, kot sem jaz, da bi bilo tudi vaše otroštvo lahko srečno. Otroci, za katere me res skrbi, so tisti, ki samo sedijo pred televizijo. Mislim, da te televizija oropa fantazije. Kajti tiste, ki si jih otroci sami ustvarijo v svoji glavi, ki se naredijo zaradi tega, ker bereš knjige, so veliko bolj žive kot slike na televiziji.”

Knjige potrebujejo domišljijo otrok,
to je res.
A še bolj res je,
da potrebuje otroška domišljija knjige,
da živi in raste.

“Ni lahko biti majhen, ubog in sam. Svet je poln neznanega in poln stvari, ki te strašijo. In vse, na kar se lahko otrok zanes, so odrasli. Oni bi morali poskrbeti, da bi bil svet varen, topel in prijazen za otroka. Toda ali to storijo? Le redko, kajti zato nimajo časa.”

Otrok, s katerim starši ljubeče ravna
in ki ljubi svoje starše,
pridobi s tem ljubeč odnos do svoje okolice.
Ta odnos ohrani vse svoje življenje ...
Tudi značaji bodočih državnikov in politikov
se izoblikujejo, še preden ti dosežejo peto leto
življenja – to je zastrašujoče,
vendar je res.

DOMIŠLJIJA JE POMEMBNEJŠA KOT ZNANJE.
Albert Einstein

Anekdota pripoveduje, da je nekoč neka zaskrbljena mama povprašala slavnega fizika Alberta Einsteina, kakšne knjige naj bere svojemu sinu, da bi odrasel v uspešnega znanstvenika.

“Pravljice!” je izstrelil Einstein.

“Prav, a kaj še?” ni odnehala mama.

“Še pravljic!” je bil odločen Einstein.

“In potem?”

“Še več pravljic!” je pribil Einstein in pomahal s pipo kot čarovnik, ki je naznanil srečen konec dolge pustolovščine.

IN KAJ BRATI? NEKAJ IZ TEORIJE MLADINSKE KNJIŽEVNOSTI

- ❖ Otrok se od 1. do 15. leta nenehno spreminja. Glede na različne psiho-fizične lastnosti otrok v določenem obdobju moramo poznati potrebe otrok in temu prilagajati tudi literature.
- ❖ O tem največ razmišlja razvojna psihologija, ki je razvila t. i. LESTVICO BRALNIH OBDOBIJ.
- ❖ Lestvico bralnih obdobj sprejemamo kot orientacijo, saj je v ospredju individualni razvoj otroka, ki je pri različnih otrocih različen.
- ❖ Poznati moramo značilnosti otroka, sposobnosti njegovega razmišljanja, koncentracije in čustvovanja; dobro moramo poznati tudi literaturo in spremljati novitete.

HIERARHIJA BRALNEGA RAZVOJA:

1. CICIBANSKA DOBA (1.-4. leto):
 - a) otrok še ne loči med realnim in irealnim svetom,
 - b) vseč mu je ritmično in zvočno bogata, rimana, pogosto tudi nesmiselna poezija, ki si jo lahko izmišljamo sami: izštevanka, prstne igre,
 - c) rad ima slikanice in knjižice, v katerih prepoznava stvari iz najožjega sveta.
2. PRAVLJIČNA DOBA (4.-7. leto):
 - a) primerne so tako ljudske kot umetne pravljice, prav tako poezija,
 - b) otroci verjamejo v magično moč lutke, radi zahajajo v lutkovno gledališče,
 - c) meja med realnim in irealnim je še vedno zabrisana.
3. ROBINZONSKA DOBA – DOBA NAIVNEGA REALISTA (7.-9. leto):

- a) otrok že loči med realnim in irealnim svetom, vendar se še zavestno rad prepušča domišljiji in še verjame v pravljčni svet (nekateri otroci še verjamejo, drugi ne; vedo za mejo, a jo še zavestno zanikajo);
- b) prebirajo fantastično pripoved, ki združuje oba svetova, ob realnem še irealni svet – moderna fantazijska pravljica (knjige Roalda Dahla, Zgodbe iz Narnije, Astrid Lindgren ...),
- c) še vedno je zanimiva poezija, tudi zahtevnejše lutkovne igre.

4. ROBINZONSKA DOBA – DOBA KRITIČNEGA REALISTA (9.-11. leto):

- a) otrokov interes se prevesi v realni svet, ki pa mu je dolgočasen; želi si dogodivščin, potrebuje "močne dražljaje", išče zanimive, nenavadne, napete dogodke, hlasta za dogodivščinami;
- b) bralni interes seže do pustolovskih zgodb, indijanaric, berejo se knjige o gusarjih in otokih zakladov, skratka, literature postane nadomestilo za "pusto" življenje;
- c) poraste zanimanje za strip.

5. BALADNO-DRAMATSKA DOBA (12.-14. leto):

- a) otrok prebira pustolovske romane, kriminalke in detektivke, znanstveno-fantastične knjige, biografije in avtobiografije znanih osebnosti;
- b) pojavijo se tipično fantovske in dekliške knjige;
- c) otrok je že sposoben sprejemati literarnega junaka, s katerim se ne more več identificirati, sprejema tuje svetove in literarne junake.

6. DOBA LIRIKE IN ROMANOV (14. leto - ____):

- a) otrokom posredujemo literaturo za odrasle, ki jim je tematsko in slogovno najbližje;
- b) mladi bralci se odprejo poeziji (ljubezenska, refleksivna poezija), mnogi tudi sami poskusijo pesniti.

"V ŠOLI NAS NAUČIJO BRATI. KAJ PA LJUBEZEN DO BRANJA?"

Daniel Pennac, ČUDEŽNO POTOVANJE, Knjiga o branju

Obsedenost s komentarji in z analizo rojeva dolgčas in odpor, namesto da bi mlade bralce navdihovala. Dogma "Moraš brati" spremni celo najzanimivejšo knjigo v kamen okrog vratu. Še bolj pa mlade bralce paralizira zahteva, da *morajo razumeti* tisto, kar berejo.

In tako mladi, če se le da, ne berejo. Raje gledajo televizijo ali se ubadajo z računalniki. Berejo samo tisto, kar je predpisano v šoli, in še tisto z največjo muko. In tako odraščajo generacije, ki sicer znajo seštevati in množiti in so ekonomsko okretne, ki pa v globokem, osnovnem pomenu ostajajo domišljijsko revne, polpismene. Ta trenutek to morda ni usodno za prihodnost civilizacije. Jutri bo.

Čudežno potovanje "na prefinjen način pripoveduje o branju kot o največji pustolovščini, ki nam je na voljo. Branje je "čudežno potovanje" po svetovih, ki niso bili ustvarjeni zato, da o njih pišemo seminarje, ampak zato, da ob njih uživamo in spoznavamo tiste plati duha in duše, ki bi nam sicer ostale neznane."

Evald Flisar, predgovor h knjigi Daniela Pennaca Čudežno potovanje

DANIEL PENNAC, ČUDEŽNO POTOVANJE – BRALSKA BIBLIJA

V knjigi avtor napada učitelje, akademike in knjižničarje, ker preveč poudarjajo interpretacijo prebranega, ne dovolj pa zadovoljstvo, ki ga daje branje. Med sredstvi, ki bi bralcem vrnila užitek, navaja seznam bralčevih pravic.

NEOSKRUNLJIVE PRAVICE BRALCEV SO:

1. Pravica, da ne beremo
2. Pravica, da preskakujemo strani
3. Pravica, da knjige ne končamo
4. Pravica, da ponovno beremo
5. Pravica, da beremo karkoli
6. Pravica, da "bovariziramo"
7. Pravica, da beremo kjerkoli
8. Pravica, da listamo po knjigah
9. Pravica, da beremo na glas
10. Pravica, da molčimo

PA NAŠE ŠOLSKE IZKUŠNJE? "ŠE POMNIMO" TOVARIŠ-ICE?

KOLIKO SE ŠE SPOMNIMO? POSKUSIMO DOPISATI AVTORJA IN
UGOTOVITI, ZA KATERO DELO GRE.

1. Kranjc, tvoja zemlja je zdrava ...

2. Kdor jih bere, vsak drugače pesmi moje sodi ...

3. Dežela kranjska nima lepšga kraja,
Kot je z okolščno ta, podoba raja.

4. Minister Gregor pa nič.

5. Kaj ne bi vedel, saj je dvakrat padlo v morje. Prvič je reklo: štrbunk!
Drugič pa se je slišalo: štr – bunk ! Pa reci potlej, da ga nisem na dva
kosa presekal!!!

6. Zemlja domača - ni prazna beseda: del je mojega življenja, in če se mi
vzame zemlja, se mi je vzelo tudi življenje.

7. Gorje mu, ki v nesreči biva sam,
a srečen ni, kdor srečo uživa sam!

8. "Bes, djaur!" še krik iz valov,
iz mokrih je Save grobov –
potem pa vse tiho je bilo ...

9. Kaj bi te vprašal,
dekle ti:
Kje si dobila
te oči?

10. Vesela domovina, pozdravljena iz veselega srca!

11. Nekoga moraš imeti rad,
pa čeprav trave, reko, drevo ali kamen,

12. Lenka se šeta,
metla pometa ...

13. Sveti Jurij ta ni pa le cvetni maj,
sveti Jurij je božja svoboda
in življenje in moč in priroda,
in tema le zimski bil zmaj...

14. ... mlad, mlad – to se pravi: v srcu vsega življenja.

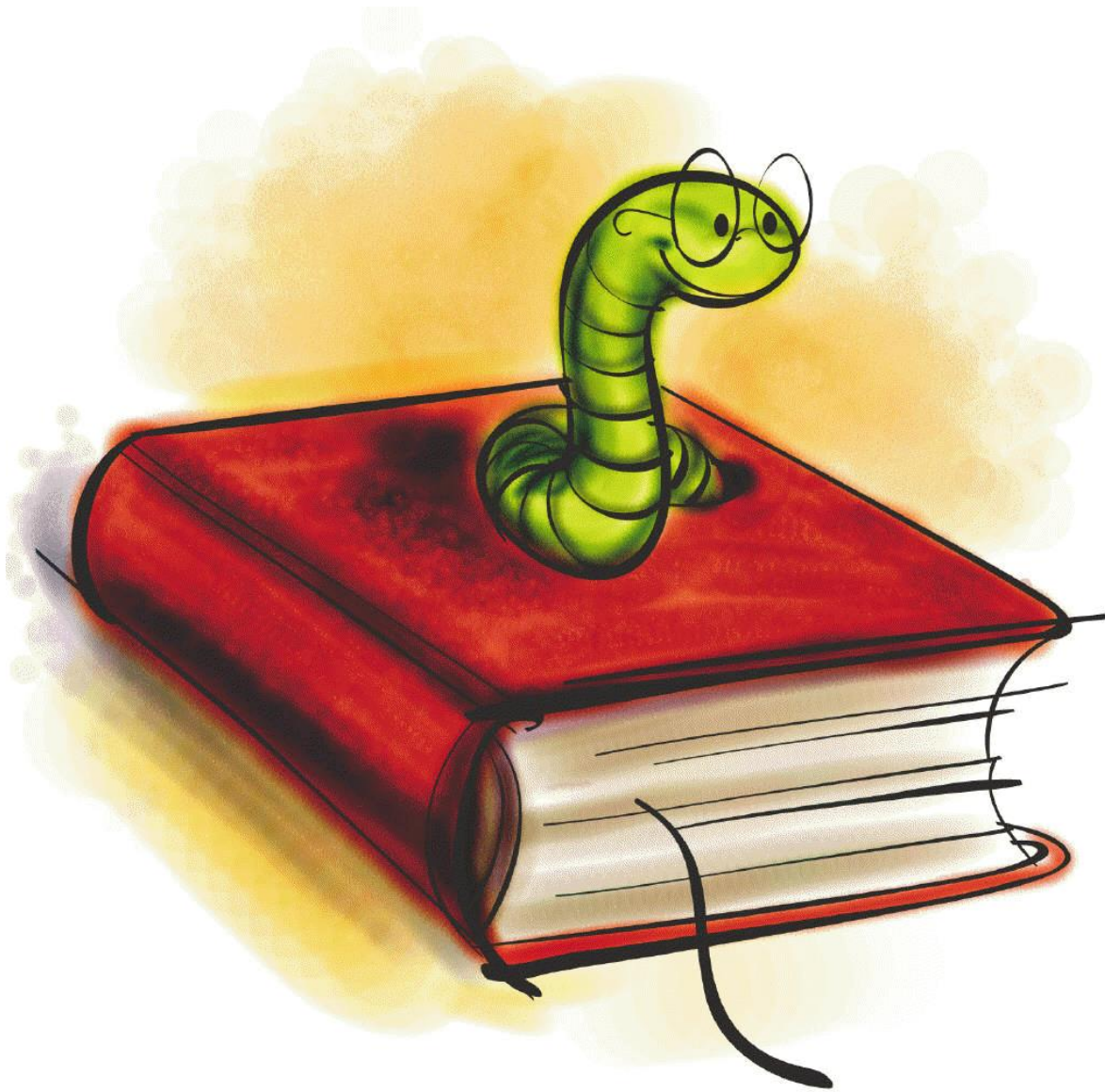
15. Samo en cvet, en češnjev cvet,
dehteč in bel odlomi moja draga ...

16. Na koncu našega polja je bila grda, temačna globača, ki so ji rekali
Pekel.

17. Na severu te male domovine
je mesto, kjer sem bil nekoč doma.

18. V Mačjem mestu imajo same mačje stvari in predvsem nobenega psa.

SLOVENSKA KNJIŽEVNOST?!? COOOL, ALI
NE?!?

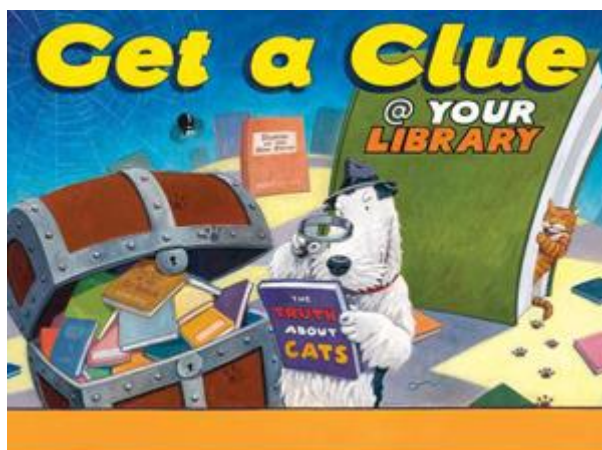
ALI SE SPLOH ZAVEDAMO, DEDIČI KAKO
IZJEMNE LITERARNE DEDIŠČINE SMO?!?

IZBIRAMO DOBRO KNJIGO: PRESKUS S 40. STRANJO

Ta hitri preskus je uporaben za pripovedništvo za otroke in odrasle.

- ❖ Odprite knjigo na stran 40. Do tukaj je pisec že dodobra pognal zgodbo, prevajalčev svinčnik pa se je unesel, tako da dobite pravo sliko o kakovosti knjige.
- ❖ Skrbno preberite stran. Prisluhnite ji. Je ta proza živahna in zanimiva? Je dvogovor realističen? Ali vas mika, da bi brali naprej?
- ❖ Ali je proza okorna in dolgočasna? Je dvogovor tak, kakršnega bi pričakovali v solzavih nadaljevankah, nikoli pa v resničnem življenju? Ali knjiga očitno moralizira in je napisana v pokroviteljskem slogu? Si zares želite brati dalje?

Dve minuti, ki ju porabite za štirideseto stran, vam lahko prihrani mnogo ur branja slabe knjige.

BRANJE – **NAŠ** NADZOR NAD SVETOM

- ❖ KNJIG NE BERIMO ZATO, KER BI TO ŽELELI DRUGI, AMPAK ZATO, KER TAKO ŽELIMO IN HOČEMO SAMI.
- ❖ O KNJIGI, BESEDAH IN MISLIH V NJEJ RAZMIŠLJAJMO IN KOT SAMOSTOJNE OSEBNOSTI O NJIH TUDI PRESOJAJMO, PRESOJAJMO PA PO SVOJIH OBČUTKIH IN NE PO KRITIKAH NEKOGA DRUGEGA.
- ❖ SPOZNAVAJMO KNJIGE IN ZGODBE, KER JE BRANJE VELIKA DOGODIVŠČINA, KER JE TO SVET, SKOZI KATEREGA OHRANJAMO OTROŠKO RADOVEDNOST, SE ČUDIMO, JOČEMO IN VESELIMO.
- ❖ VEDNO OHRANJAJMO POZITIVEN IN SPOŠTLJIV ODNOS DO KNJIG.
- ❖ NE OCENJUJMO KNJIŽEVNOSTI NA NAČIN, KOT SMO BILI TEGA NAVAJENI V ŠOLI, AMPAK Z VIDIKA SVOJIH ŽIVLJENJSKIH IZKUŠENJ, PREPRIČANJ IN SPOZNANJ.
- ❖ OHRANJAJMO RADOVEDNOST IN VEDNO ZNOVA ODKRIVAJMO ČUDEŽ BRANJA.

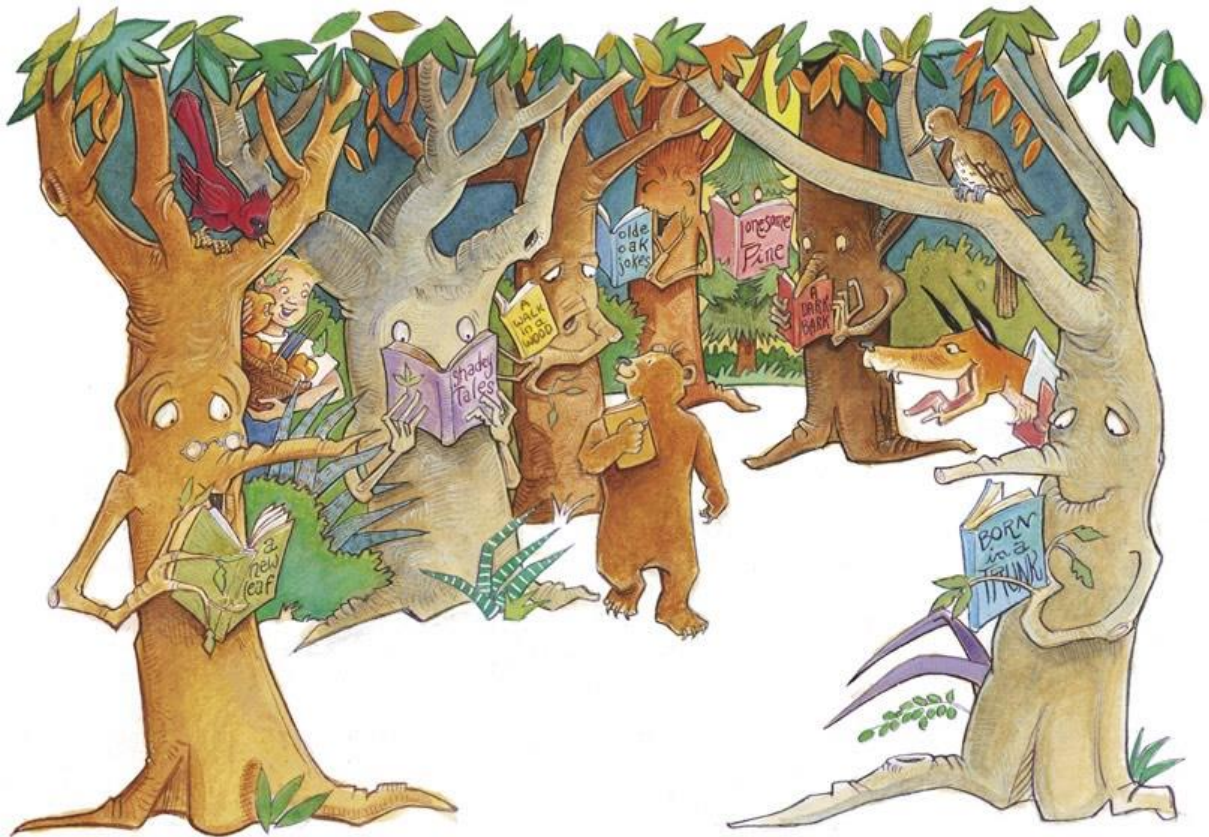
SÁNDOR MÁRAI

BRANJE JE NAJVEČJI ČLOVEŠKI DAR

Brati je treba vztrajno. Včasih je treba brati z večjo vztrajnostjo, kot je bilo napisano delo, ki ga bereš. Beri vdano, strastno, pozorno in neizprosno. Pisatelj lahko blebeta; ampak ti beri jedrnato. Vsako besedo, eno za drugo, naprej in nazaj, prisluškujoč knjigi sledi stopinjam, ki te vodijo v goščave, bodi pozoren na skrivne znake, ki jih je pisatelj morda spregledal, medtem ko je napredoval v neskončnosti svojega dela. Nikoli ne beri zaničevalno, mimogrede, kot nekdo, ki so ga povabili na božansko pojedino in le s konicami vilic brska po hrani. Beri elegantno, velikodušno. Beri tako, kot če bi na smrt obsojen v ječi bral zadnjo knjigo, ki ti jo je dal ječar. Beri na življenje in smrt, ker je to največji človeški dar. Pomisli, da bere le človek.

JOSEPH GOLD, BERITE VSE ŽIVLJENJE

”Če berete zgodbo in vas ta resnično prevzame, vam bo telo povedalo, da doživljate izkušnjo, ki jo ponuja. Zavedli se boste občutij, ki se odražajo tudi na telesu – povečanega srčnega utripa, znojnih dlani ali mirnega sproščenega dihanja, odvisno od vašega razpoloženja. Ti učinki so enaki tistim, ki jih čutite v podobnih resničnih življenjskih situacijah – strahu, jezi, zanimanju, veselju, sramežljivosti ali žalosti. Presenetljivo je, da lahko pravzaprav doživimo izkušnjo le s premikanjem oči po potiskani strani.”

“MOJE ZGODBE IMAJO ZMERAJ DOBER KONEC,” PRAVI ASTRID LINDGREN. “TO JE ZATO, DA POTOLAŽIJO OTROKE.”

PIKINA PESEM

(slovensko besedilo: Svetlana Makarovič)

Če si moj prijatelj,
me kliči Pika Nogavička,
pike `mam na nosku,
a nogavičke na nogah.

Dom, ki ni mu para,
je moja vila Čira Čara,
tu živim kar sama,
a dobrodošel mi je vsak.

Hej, Pika Nogavička,
čola hop, čola hej, čola hopsasa,
vsak dan si izmislim,
nakaj čisto novega.

Hej, Pika Nogavicka,
alo vsi v Čira čaro se igrat,
hej, jaz sem Nogavička,
mali neugnani škrat.

Jaz počnem, kar hočem
in ne počenjam, česar nočem;
sama si določim,
kako veselo se živi.

Jaz sem mala Pika,
a zrasti me prav nič ne mika,
zmeraj bom počela
le tisto, kar me veseli.

